

Wijzer in geldzaken Junior Monitor 2016

Een onderzoek naar de manier
waarop kinderen uit groep 5 – 8 van
de basisschool met geld omgaan

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Inleiding	6
Resultaten	
Inkomsten	8
Kennis over geld	18
Financieel bewustzijn	23
Financieel gedrag	28
Bijlage:	
Onderzoeksverantwoording	37

Wijzer in geldzaken

Junior Monitor 2016

Dit onderzoek is uitgevoerd door:

Veldkamp

Samenvatting

Samenvatting (1 van 2)

Achtergrond en opzet

- ▶ In opdracht van Wijzer in Geldzaken heeft onderzoeksbureau Veldkamp begin 2016 de tweede meting van de Junior Monitor uitgevoerd. De eerste meting dateert uit 2011. Met deze monitor wordt in kaart gebracht hoe het is gesteld met kennis over geld, financieel bewustzijn en financieel gedrag van kinderen uit groep 5 tot en met 8 van de basisschool (8 tot en met 11 jaar). De meting in 2016 is uitgevoerd onder een representatieve steekproef van n=971 kinderen uit deze groepen.

Inkomsten

- ▶ Acht op de tien kinderen in groep 5 tot en met 8 krijgen zakgeld, waarvan een groot deel dit voor het eerst kreeg toen ze 6 of 7 jaar oud waren. Kinderen die geen zakgeld krijgen geven vooral aan dat ze dit niet nodig hebben omdat hun ouders alles betalen wat ze nodig hebben.
- ▶ Meestal krijgen kinderen wekelijks zakgeld. Kinderen uit groep 7 en 8 en kinderen van ouders met een relatief hoog inkomen krijgen vaker dan gemiddeld maandelijks zakgeld. De hoogte van het zakgeld neemt toe met de leeftijd. Kinderen uit groep 5 krijgen gemiddeld € 6,79 per maand, terwijl kinderen uit groep 8 gemiddeld €10,41 ontvangen. Kinderen krijgen het zakgeld meestal contant, maar een kwart krijgt zakgeld (eveneens) op de bankrekening gestort.
- ▶ Naast het krijgen van zakgeld heeft de helft van de kinderen inkomsten door het doen van betaalde klusjes, waarvan het grootste deel dit één keer per maand of minder doet. De hoogte van het bedrag verschilt per leeftijd. Kinderen uit groep 5 krijgen gemiddeld €1,56 per klusje, terwijl kinderen uit groep 8 gemiddeld €2,55 per klusje ontvangen.
- ▶ Daarnaast krijgt de meerderheid van de kinderen wel eens geld van hun ouders of anderen voor de verjaardag of het rapport.

Kennis over geld

- ▶ Ruim de helft van de kinderen kan vertellen dat een briefje van tien euro de kleur rood heeft. Een kwart noemt vergelijkbare kleuren als oranje en rood (wat we goed hebben gerekend), terwijl het overige deel het niet zegt te weten of een verkeerd antwoord geeft. Kinderen uit groep 7 en 8 geven vaker het goede antwoord in vergelijking met kinderen uit groep 5 en 6.
- ▶ De meerderheid van de kinderen uit groep 7 en 8 weet dat je rente krijgt als je geld bij de bank spaart, maar dat je ook rente moet betalen als je geld bij een bank leent.
- ▶ Drie vijfde van de kinderen zegt wel eens les te hebben gehad op school over hoe je om moet gaan met geld.

Samenvatting (2 van 2)

Financieel bewustzijn

- ▶ De meeste kinderen begrijpen het nut en het doel van reclame. Kinderen van ouders met een lager inkomen denken iets vaker dan gemiddeld onterecht dat bedrijven reclame maken om je leuke spullen te laten zien. Ook lijken ze zich bewust van de invloed van reclame. Een derde van de kinderen zegt dat het (heel) vaak voorkomt dat ze iets willen hebben, omdat ze er reclame voor hebben gezien.
- ▶ De invloed van beroemde personen op koopgedrag van kinderen is naar eigen zeggen niet zo groot. Het komt volgens hen niet vaak voor dat ze iets willen kopen omdat ze er een bekende persoon mee hebben gezien, maar belangrijker is dat vrienden/vriendinnen het ook hebben.
- ▶ De meeste kinderen zijn van mening dat ze goed met geld kunnen omgaan en ze zeggen goed na te denken voordat ze iets kopen. Desondanks heeft de helft van de kinderen wel eens iets gekocht waar ze later spijt van kregen.
- ▶ Na een korte uitleg over het begrip 'verzekeren' is gevraagd wat ze het liefste zouden willen verzekeren. De meest genoemde antwoorden zijn: familie, telefoon en laptop.

Financieel gedrag

- ▶ De meerderheid van de kinderen praat wel eens over geld. Meestal doen zij dat met hun ouders.
- ▶ Het begrip sparen blijft goed hangen bij kinderen. Gevraagd naar gelddtips noemt een groot deel tips die te maken hebben met sparen. Verder zegt de meerderheid van de kinderen (meer dan) de helft van hun geld te sparen. Kinderen uit groep 7 en 8 geven vaker aan dat ze sparen in vergelijking met kinderen uit groep 5 en 6. Drie kwart van de kinderen bewaart hun geld in een spaarpot, terwijl ruim de helft geld op de bank bewaart. Naarmate kinderen ouder worden, wordt er minder gebruik gemaakt van een spaarpot maar meer van een bankrekening. Drie kwart van de kinderen heeft een eigen bankrekening, waarvan een derde ook een bankpas heeft waarmee ze kunnen betalen.
- ▶ Vrijwel alle kinderen hebben ooit wel eens iets betaald. In de meeste gevallen was dat met contant geld. Ruim een tiende heeft wel eens met een bankpas afgerekend. Met andere vormen van betalen (online bankieren, Paypal, via mobiele telefoon) hebben kinderen nauwelijks ervaring. Wanneer ze geen geld hebben om iets te kopen wat ze willen hebben, zeggen zeven op de tien kinderen te wachten. Het overige deel vraagt (eveneens) geld aan anderen om alsnog het product te kunnen kopen.
- ▶ Verreweg de meeste kinderen zeggen speelgoed te kopen van hun eigen geld. Jongens zeggen daarnaast vooral games, snoep, boeken en tijdschriften te kopen. Meisjes kopen vooral spullen om zich mooi te maken, snoep, boeken en tijdschriften.

Inleiding

Inleiding

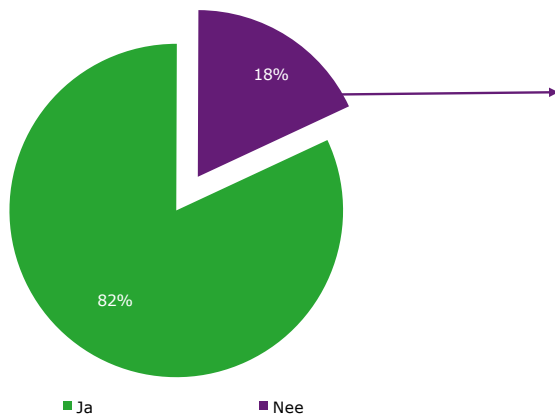
- ▶ Begin 2016 heeft onderzoeksbureau Veldkamp in opdracht van Wijzer in Geldzaken de tweede meting van de Junior Monitor uitgevoerd. De eerste meting is in 2011 verricht. Met deze monitor wordt in kaart gebracht hoe het is gesteld met kennis over geld, financieel bewustzijn en financieel gedrag van kinderen uit groep 5 tot en met 8 van de basisschool (8 tot en met 11 jaar).
- ▶ De meting in 2016 is uitgevoerd onder een representatieve steekproef van n=971 kinderen uit deze groepen. De steekproef is representatief getrokken naar de kenmerken sekse en leeftijd van de kinderen en naar de kenmerken regio, huishoudgrootte en sociale klasse van huishoudens met kinderen tussen 8 en 11 jaar in Nederland. De steekproef is getrokken uit steekproefbron TNS NIPObase. In de bijlage is een uitgebreide onderzoeksverantwoording gegeven.
- ▶ De gegevens zijn verzameld door middel van een vragenlijst. De vragenlijsten zijn online door de kinderen ingevuld. Er is gebruik gemaakt van een kindvriendelijke vragenlijst, hetgeen betekent dat het taalgebruik is afgestemd op kinderen en waar mogelijk zijn er afbeeldingen gebruikt om antwoordopties te visualiseren. Het veldwerk vond plaats van 3 tot en met 14 februari 2016. Als dank voor deelname mochten de kinderen een cadeautje kiezen.
- ▶ In de volgende hoofdstukken worden de resultaten besproken. Allereerst gaan we in op de inkomsten van de kinderen. Krijgen ze zakgeld en verdienen ze ook geld met het uitvoeren van klusjes? Vervolgens beschrijven we de financiële kennis van de kinderen. We gaan onder meer na of kinderen weten hoe een bank werkt. Daarna bespreken we het financiële bewustzijn. Begrijpen ze bijvoorbeeld het nut en het doel van reclame? Tot slot komt het financiële gedrag aan bod: hoe gaan kinderen met geld om? Geven ze het vooral uit of sparen ze (ook)?
- ▶ In de figuren in dit rapport worden de resultaten van de totale doelgroep op hoofdlijnen weergegeven. In de tekstkaders onder of naast de figuren zijn de verschillen tussen relevante subgroepen (bijvoorbeeld verschillen naar leeftijd, sekse, stedelijkheidsgraad of inkomen van ouders) beschreven. In enkele gevallen zijn de resultaten van verschillende subgroepen ook in een figuur weergegeven. Daarnaast worden in de tekst de resultaten van deze meting (waar mogelijk) vergeleken met die van de eerste meting van de Junior Monitor uit 2011.

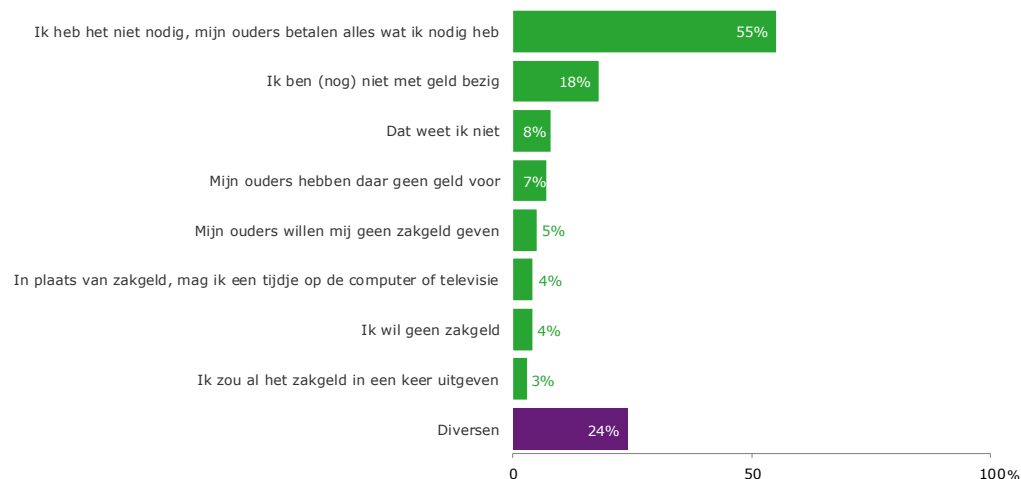
Resultaten: inkomsten

Inkomsten: zakgeld (1 van 5)

Krijg je zakgeld? (n=971)

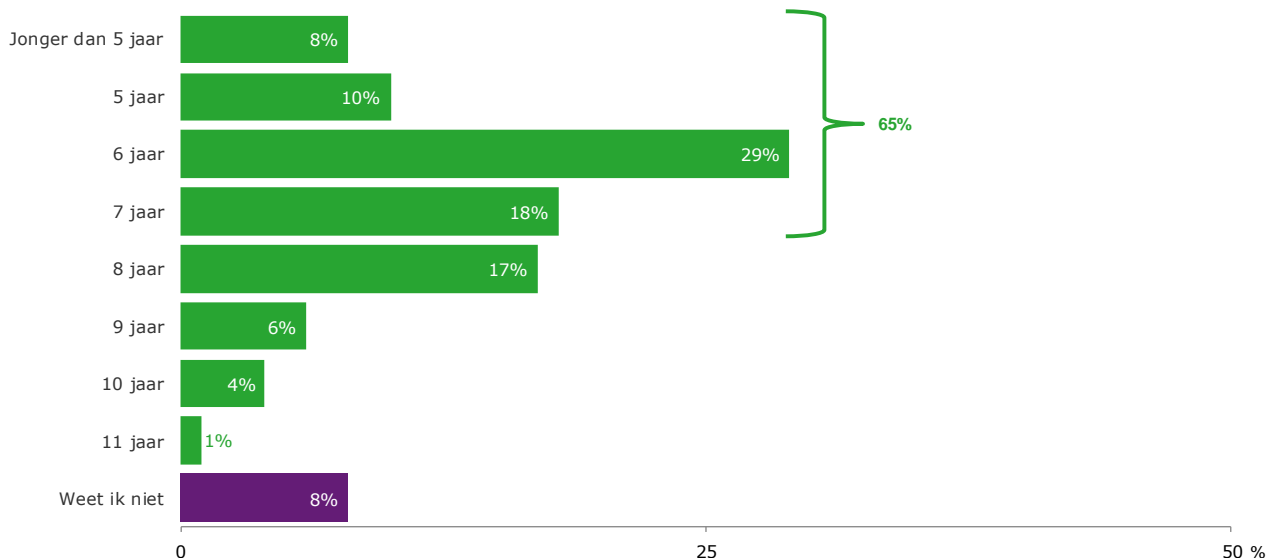
Waarom krijg jij geen zakgeld? (meerdere antwoorden mogelijk; basis: alleen gesteld aan kinderen die geen zakgeld krijgen; n=174)

- ▶ **Wel of geen zakgeld:** vier vijfde (82%) van de ondervraagde kinderen geeft aan zakgeld te krijgen. Van de kinderen die geen zakgeld krijgen, geeft ruim de helft (55%) aan dat ze dit niet nodig hebben omdat hun ouders alles betalen wat ze nodig hebben. Circa een vijfde van hen (18%) geeft aan nog niet bezig te zijn met geld, terwijl een klein deel (7%) stelt dat hun ouders geen geld hebben om zakgeld te geven.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen van ouders met een relatief hoog inkomen (bruto jaarinkomen van meer dan € 67.000) zeggen vaker zakgeld te krijgen (87%) dan kinderen van ouders met een bruto jaarinkomen dat lager ligt dan € 33.500,- (78%). Kinderen van ouders met een lager inkomen die geen zakgeld krijgen, geven hiervoor relatief vaak als verklaring dat hun ouders daar geen geld voor hebben (21% versus een totaal gemiddelde van 7%). Daarnaast krijgen kinderen die woonachtig zijn in niet of weinig stedelijke gebieden (< 1.000 omgevingsadressen per km²) minder vaak zakgeld in vergelijking met kinderen die in (zeer) sterk stedelijke gebieden (> 1.500 omgevingsadressen per km²) wonen (respectievelijk 76% versus 85%).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** bij de eerste vraag zijn er geen significante verschillen met de eerste meting van de Junior Monitor (2011). Ook toen kreeg circa vier vijfde van de kinderen zakgeld. De tweede vraag ('Waarom krijg jij geen zakgeld?') is niet gesteld in de eerste meting van de Junior Monitor (2011).

Inkomsten: zakgeld (2 van 5)

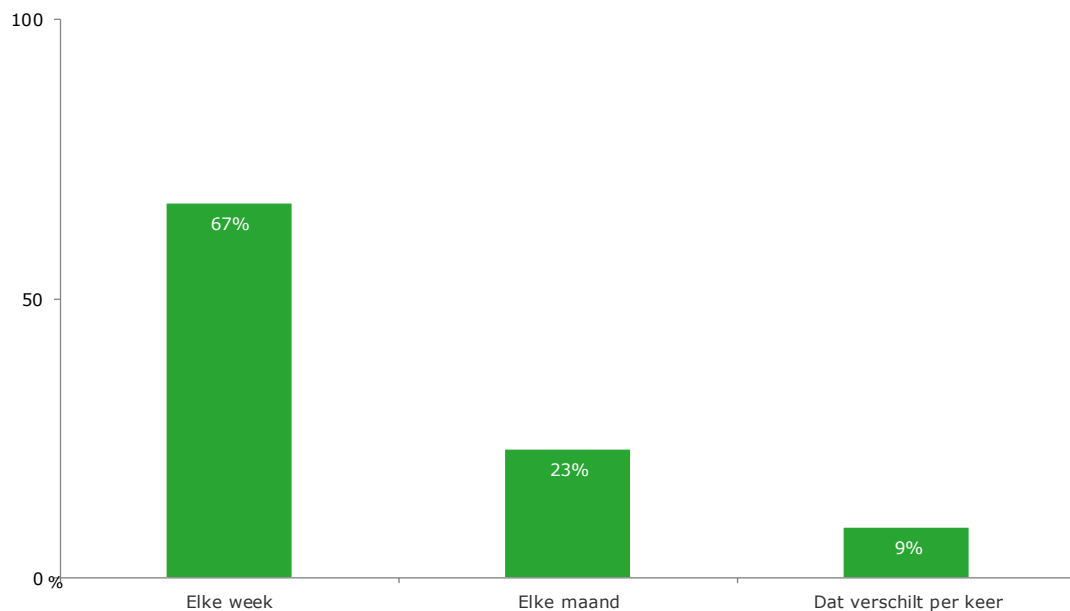
Leeftijd waarop kinderen hebben aangegeven voor het eerst zakgeld te hebben gekregen (basis: alleen gesteld aan kinderen die zakgeld krijgen; n=792)

- ▶ **Leeftijd zakgeld:** twee derde (65%) van de kinderen die zakgeld krijgen zegt dit al voor hun achtste levensjaar voor het eerst te hebben gekregen.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** er zijn geen relevante verschillen tussen subgroepen.
- ▶ **Vergelijking met 2011:** er zijn geen significante verschillen met 2011. Ook in 2011 kreeg een groot deel van de kinderen al voor hun achtste jaar zakgeld.

Inkomsten: zakgeld (3 van 5)

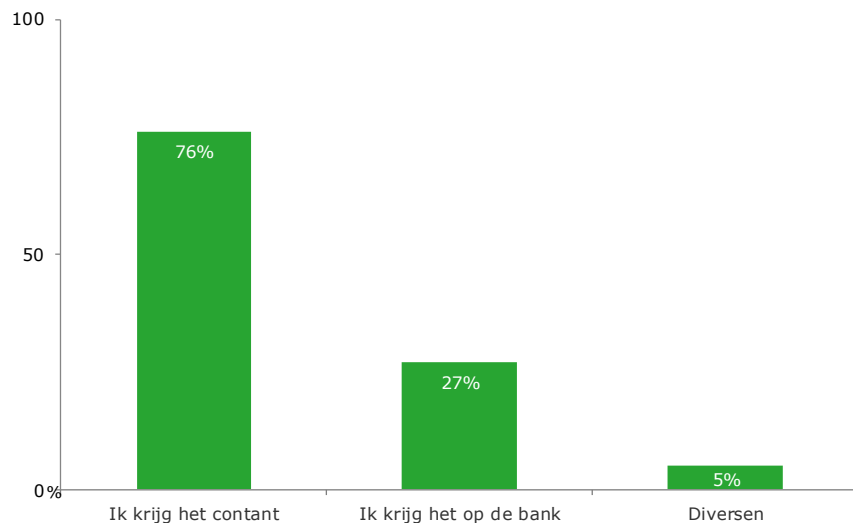
Wanneer krijg je zakgeld?
(basis: alleen gesteld aan kinderen die zakgeld krijgen; n=792)

- ▶ **Frequentie zakgeld:** twee derde (67%) van de kinderen met zakgeld zegt dit wekelijks te krijgen, terwijl minder dan een kwart (23%) aangeeft het zakgeld maandelijks te krijgen.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen in groep 7 en 8 krijgen hun zakgeld vaker maandelijks dan kinderen in groep 5 en 6 (30% versus 18%). Daarnaast krijgen kinderen wiens ouders een relatief laag jaarinkomen (< € 33.500,-) hebben vaker maandelijks zakgeld in vergelijking met kinderen wiens ouders een relatief hoog inkomen hebben (> € 67.000,-) (respectievelijk 31% versus 20%).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** vergeleken met 2011 zijn er geen verschillen zichtbaar. In 2011 gaf ook ongeveer twee derde aan het zakgeld wekelijks te krijgen.

Inkomsten: zakgeld (4 van 5)

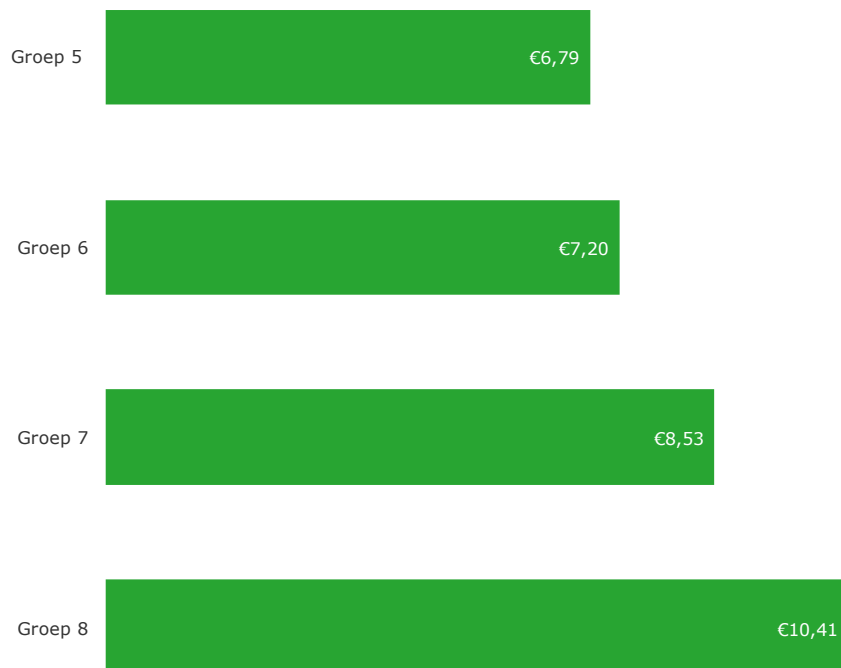
Hoe krijg jij je zakgeld? (meerdere antwoorden mogelijk; basis: alleen gesteld aan kinderen die zakgeld krijgen; n=792)

- ▶ **Contant of op de bank:** drie kwart (76%) van de kinderen die zakgeld krijgt, zegt dit contant te ontvangen. Een kwart (27%) krijgt zakgeld (eveneens) op hun bankrekening gestort. Een klein deel (5%) geeft aan het op een andere manier te krijgen. Zo zeggen enkele kinderen de helft op de bank en de andere helft contant te krijgen, terwijl andere kinderen aangeven dat hun ouders hun telefoonabonnement betalen in plaats van zakgeld te geven.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen in groep 7 en 8 krijgen hun zakgeld vaker op hun bankrekening gestort in vergelijking met kinderen in groep 5 en 6 (respectievelijk 31% versus 24%).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** deze vraag is niet gesteld in de eerste meting van de Junior Monitor (2011).

Inkomsten: zakgeld (5 van 5)

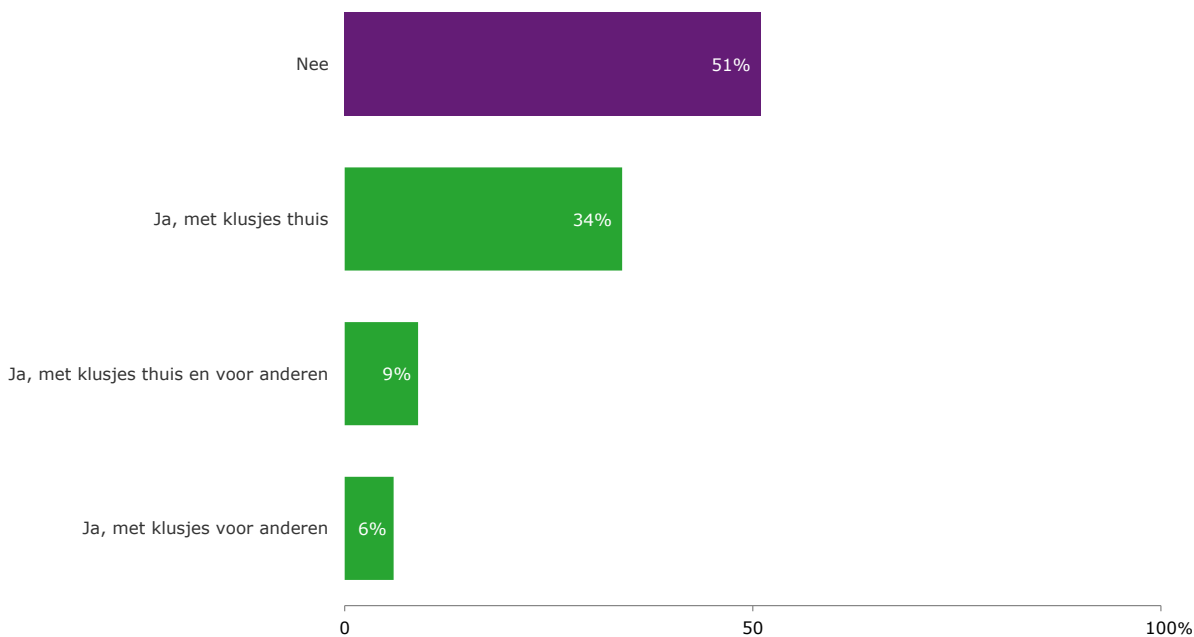
Hoeveel zakgeld krijg je? Omgerekend naar bedragen per maand (basis: alleen gesteld aan kinderen die zakgeld krijgen; n=792)

- ▶ **Hoogte zakgeld:** kinderen uit groep 5 tot en met 8 krijgen gemiddeld acht euro zakgeld per maand. Omgerekend naar weken is dat iets minder dan twee euro per week.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** de hoogte van het zakgeld neemt toe met de leeftijd. Kinderen uit groep 5 krijgen gemiddeld €6,79 per maand, terwijl kinderen uit groep 8 gemiddeld €10,41 per maand ontvangen. Overigens krijgen kinderen van ouders met een hoger inkomen (< €67.000,-) ongeveer evenveel zakgeld als kinderen van ouders met een lager inkomen (< €33.500,-).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** in 2011 kregen kinderen evenveel zakgeld per maand. Alleen het zakgeld voor kinderen uit groep 8 lijkt iets te zijn gestegen (van €10,10 in 2011 naar €10,41 in 2016).

Inkomsten: klusjes (1 van 3)

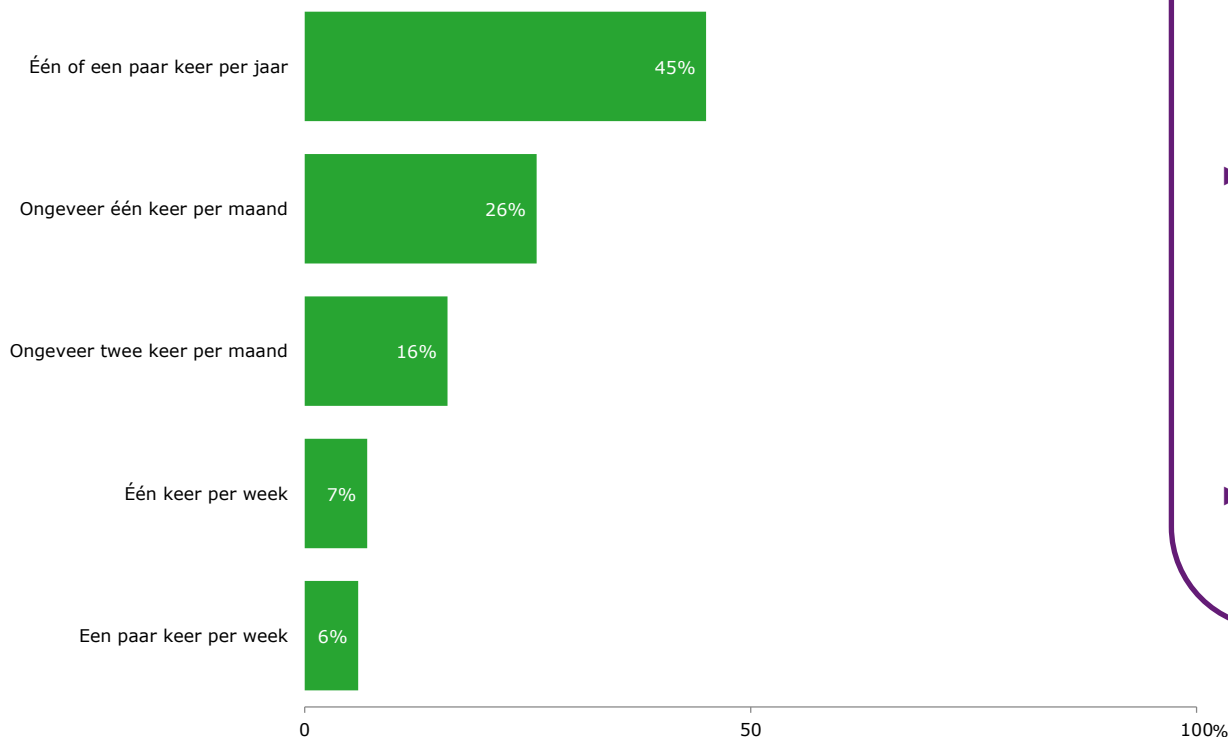
Verdien je wel eens geld door klusjes te doen? (n=971)

- ▶ **Klusjes:** circa de helft (49%) van de kinderen verdient wel eens geld door klusjes te doen thuis en/of voor anderen (bijvoorbeeld boodschappen doen, een hond uitlaten of een auto schoonmaken). De meesten doen deze klusjes thuis.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen wiens ouders een relatief hoog inkomen hebben (> € 67.000,-) verdienen minder vaak geld door klusjes te doen thuis en voor anderen (42% versus een gemiddelde van 49%). Daarnaast verdienen kinderen die woonachtig zijn in niet of weinig stedelijke gebieden (< 1.000 omgevingsadressen per km²) vaker geld door klusjes te doen (thuis en/of voor anderen) in vergelijking met kinderen die in (zeer) sterk stedelijke gebieden (> 1.500 omgevingsadressen per km²) wonen (respectievelijk 56% versus 42%).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** het aandeel kinderen dat aangeeft wel eens klusjes te doen in ruil voor geld is gedaald. In 2011 gaf 61% van de kinderen aan wel eens betaalde klusjes te doen, terwijl dit percentage in 2016 op 49% ligt.

Inkomsten: klusjes (2 van 3)

Hoe vaak doe jij wel eens klusjes in ruil voor geld? (basis: alleen gesteld aan kinderen die wel eens klusjes doen in ruil voor geld; n=460)

► **Frequentie klusjes:** van de kinderen die klusjes doen in ruil voor geld, doet de grootste groep (45%) dit één of een paar keer per jaar. De groep kinderen die aangeeft een paar keer per week klusjes te doen is klein (6%).

► **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen van ouders met een relatief hoog inkomen (> € 67.000,-) zeggen vaker dan andere kinderen niet meer dan één of een paar keer per jaar klusjes te doen (56% versus een gemiddelde van 45%). Oftewel kinderen die ouders hebben met een lager inkomen doen frequenter klusjes in ruil voor geld.

► **Vergelijking met 2011:** deze vraag is niet gesteld in de eerste meting van de Junior Monitor (2011).

Inkomsten: klusjes (3 van 3)

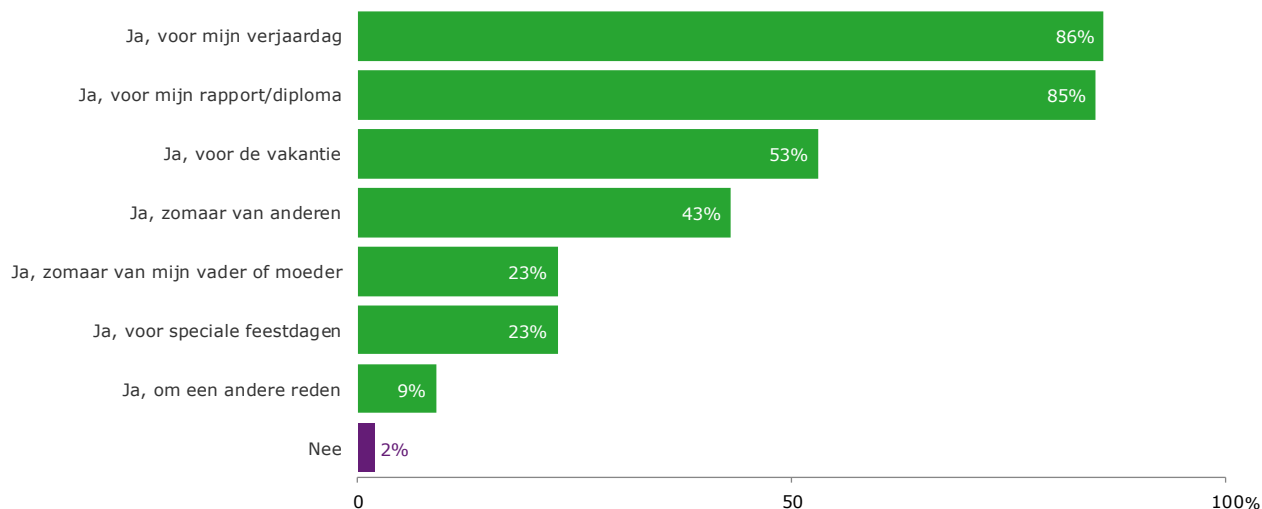
Hoeveel geld verdien je ongeveer met een klusje per keer? (basis: alleen gesteld aan kinderen die wel eens klusjes uitvoeren; n=460)

- ▶ **Geld voor klusjes:** kinderen uit groep 5 tot en met 8 verdienen gemiddeld €1,84 per keer met een klusje.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** de hoogte van het bedrag neemt toe met de leeftijd. Kinderen uit groep 5 krijgen gemiddeld €1,56 per klusje, terwijl kinderen uit groep 8 gemiddeld €2,55 per klusje ontvangen. Overigens verdienen kinderen van ouders met een hoger inkomen (< €67.000,-) ongeveer evenveel geld per klusje als kinderen van ouders met een lager inkomen (< € 33.500,-).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** deze vraag is niet gesteld in de eerste meting van de Junior Monitor (2011).

Inkomsten: overige inkomsten

Krijg je wel eens op een ander manier geld van je ouders of van anderen?
Zo ja, waarvoor? (meerdere antwoorden mogelijk; n=971)

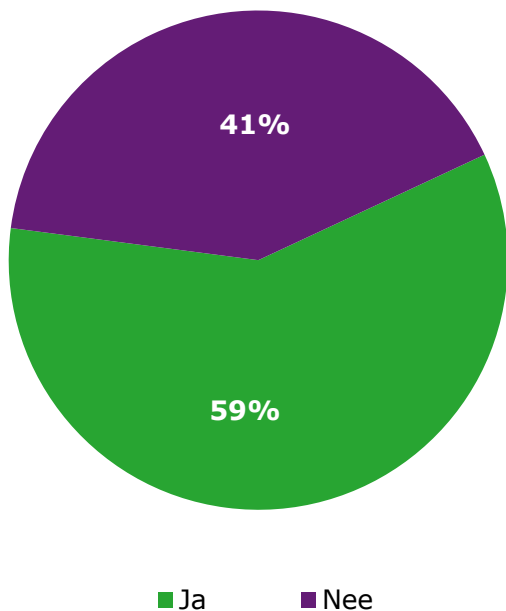
- ▶ **Overige inkomsten:** een groot deel van de kinderen geeft aan geld te krijgen voor de verjaardag (86%) of het rapport (85%). Daarnaast zegt de helft (53%) geld te krijgen voor de vakantie. Een klein deel (2%) van de kinderen zegt helemaal nooit geld te krijgen van hun ouders of anderen.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen van ouders die een relatief hoog inkomen hebben (> € 67.000,-), krijgen minder vaak zomaar geld van ouders (17% versus een totaal gemiddelde van 23%) of van anderen (37% versus een totaal gemiddelde van 43%). Wel krijgen ze even vaak geld bij een specifieke aanleiding (verjaardag, rapport en/of vakantie). Daarnaast krijgen kinderen uit groep 7 en 8 in vergelijking met kinderen uit groep 5 en 6 vaker geld voor hun verjaardag (89% versus 84%) en voor speciale feestdagen (29% versus 18%).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** deze vraag is niet gesteld in de eerste meting van de Junior Monitor (2011).

Resultaten: kennis over geld

Kennis over geld: les op school

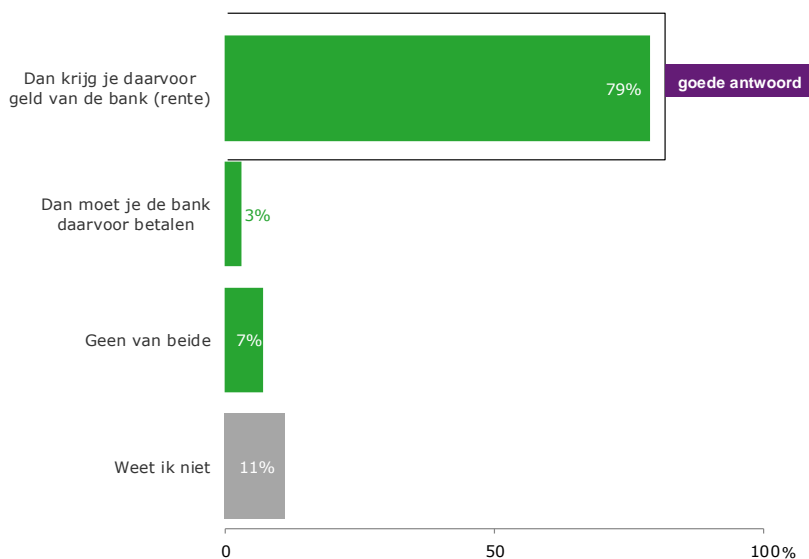
Krijg je op school wel eens les over hoe je met geld moet omgaan? (n=971)

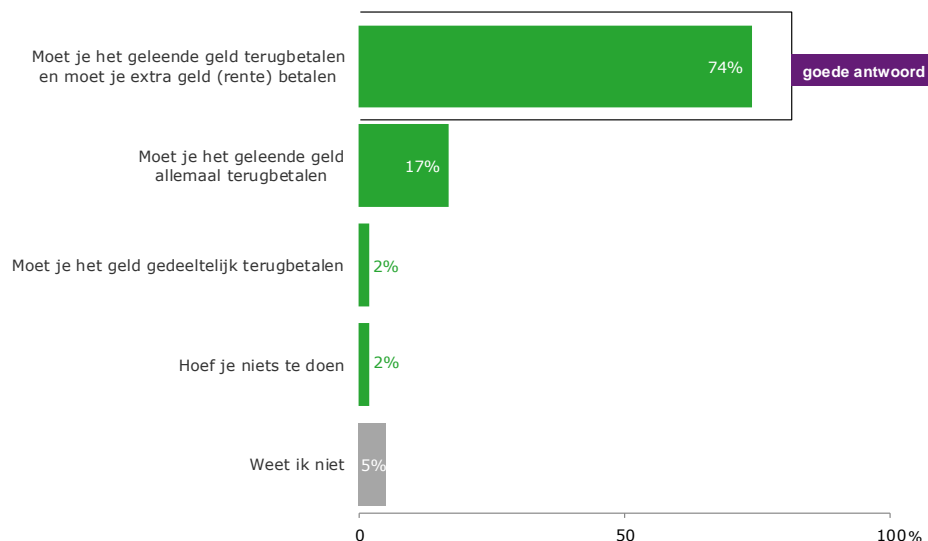
- ▶ **Les op school:** bijna drie vijfde (59%) van de kinderen zegt dat hij/zij op school wel eens les krijgt over hoe je met geld om moet gaan.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** er zijn geen relevante verschillen tussen subgroepen.
- ▶ **Vergelijking met 2011:** deze vraag is niet gesteld in de eerste meting van de Junior Monitor (2011).

Kennis over geld: hoe werkt een bank

Wat is waar? Als je geld bij een bank spaat...
(basis: alleen gesteld aan kinderen in groep 7 en 8; n=420)

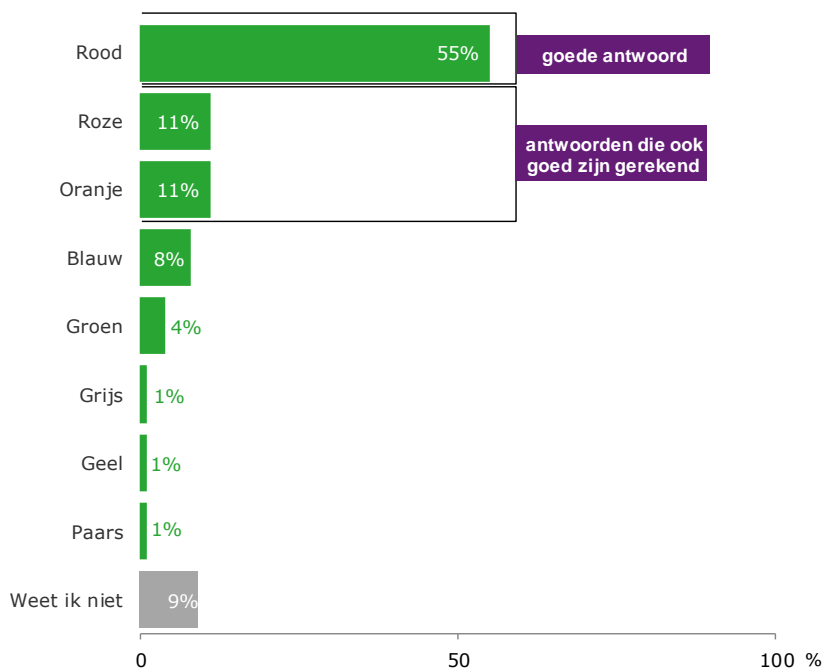
Wat is waar? Als je geld leent van een bank
(basis: alleen gesteld aan kinderen in groep 7 en 8; n=420)

- ▶ **Kennis over hoe een bank werkt:** circa drie kwart van de kinderen uit groep 7 en 8 weet dat je rente krijgt als je spaart bij een bank (79%) en dat je rente betaalt als je geld leent bij een bank (74%).
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** jongens weten vaker dan meisjes dat je rente krijgt als je geld spaart bij een bank (82% versus 75%). Verder zijn er naar achtergrondkenmerken geen significante verschillen bij het beantwoorden van deze vragen.
- ▶ **Vergelijking met 2011:** in vergelijking met 2011 weten kinderen in 2016 vaker dat je rente moet betalen als je geld leent van een bank (respectievelijk 68% versus 74%). Het percentage kinderen dat weet dat je rente krijgt als je geld bij een bank spaart is gelijk gebleven.

Kennis over geld: hoe ziet geld eruit

Zonder te spreken, welke kleur is een briefje van 10 euro? (n=971)

- ▶ **Kleur van een tientje:** ruim de helft (55%) van de kinderen weet dat een briefje van tien euro de kleur rood heeft. Ongeveer twee tiende (22%) noemt vergelijkbare kleuren als roze en oranje, hetgeen wel te begrijpen is omdat deze kleuren terugkomen in de nieuwe biljetten van tien euro. De overige kinderen zeggen het niet te weten (9%) of ze noemen de verkeerde kleur zoals blauw, groen, grijs, geel of paars (15%).
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen uit groep 7 en 8 geven vaker een goed antwoord op deze vraag in vergelijking met kinderen uit groep 5 en 6 (83% versus 72%).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** deze vraag is niet gesteld in de eerste meting van de Junior Monitor (2011).

Kennis over geld: geldtip

Wat is de beste geldtip die je ooit hebt gekregen? (n=971)

“Goed nadenken voordat je iets koopt, want je kan je geld maar 1 keer uitgeven.”

“Geef nooit te veel geld aan snoep uit.”

“Spaar voor later een auto of rijbewijs dus geef niet te veel geld uit aan spullen.”

“Mama zegt altijd dat ik moet sparen, sparen en sparen.”

“Rapport laten zien aan iedereen!”

“Van papa: nooit meteen geld uitgeven maar eerst een paar dagen nadenken.”

“Spaar de helft van je zakgeld. De rest is om uit te geven.”

“Op internet zoeken of je het goedkoper kunt vinden dan de speelgoedwinkel.”

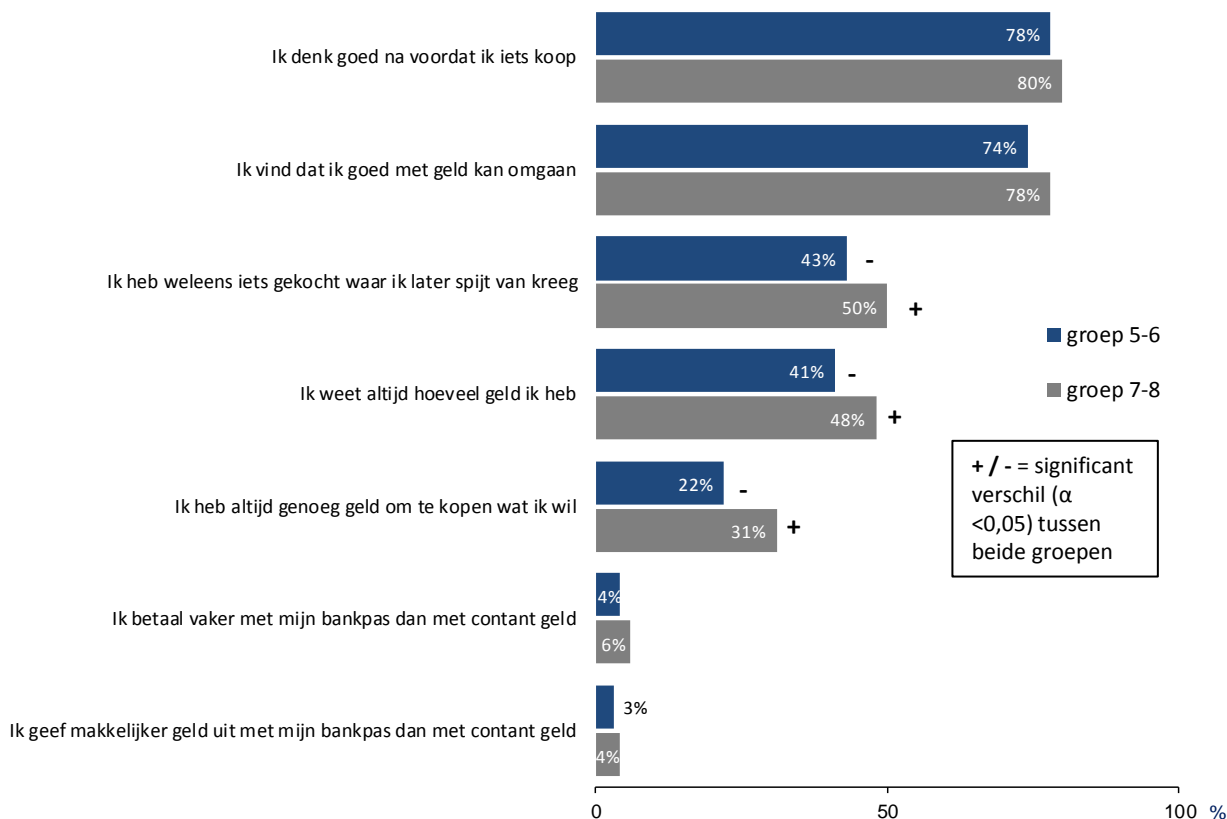

Resultaten: financieel bewustzijn

Financieel bewustzijn: algemeen financieel bewustzijn

In hoeverre zijn onderstaande stellingen op jou van toepassing? (getoond is het percentage dat 'ja' zegt. meerdere antwoorden mogelijk; uitgesplitst naar leerjaar; n=971)

► **Financieel bewustzijn:** ruim drie kwart van de kinderen zegt dat ze goed nadenkt voordat ze iets koopt en is van mening dat ze goed met geld kan omgaan.

► **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen uit groep 7 en 8 zeggen in vergelijking tot kinderen uit groep 5 en 6 vaker dat ze:

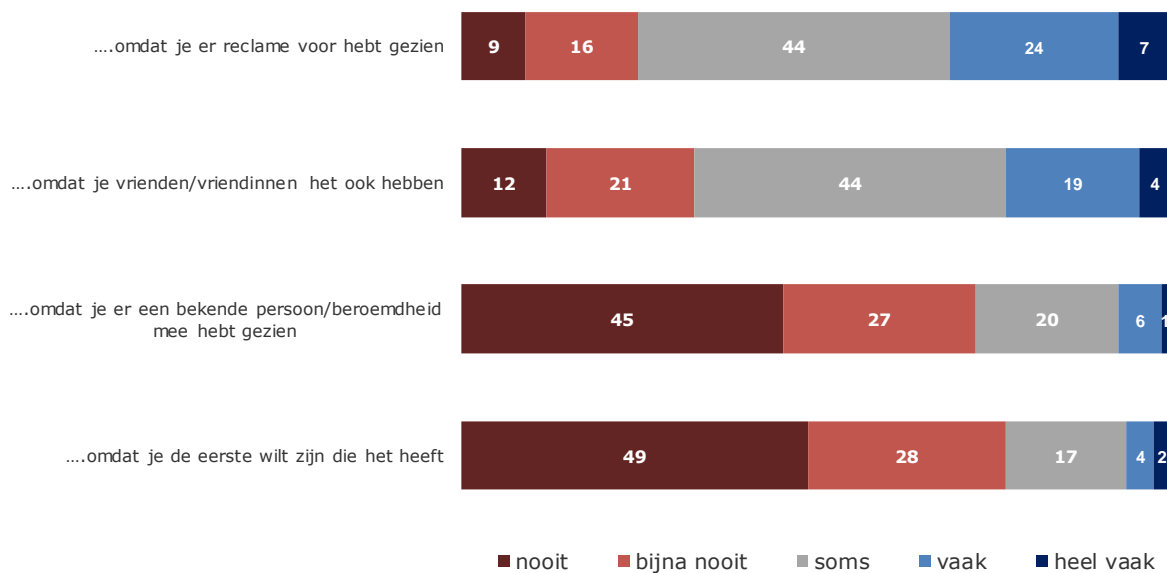
- wel eens iets hebben gekocht waar ze later spijt van kregen (50% versus 43%);
- altijd weten hoeveel geld ze hebben (48% versus 41%);
- altijd genoeg geld hebben om te kopen wat ze willen (31% versus 22%).

► **Vergelijking met 2011:** er zijn bij deze vraag geen verschillen tussen de resultaten van de meting in 2011 en die van de huidige meting.

Financieel bewustzijn: herkennen van koopgedrag

Hoe vaak komen onderstaande situaties voor?
(meerdere antwoorden mogelijk; n=971)

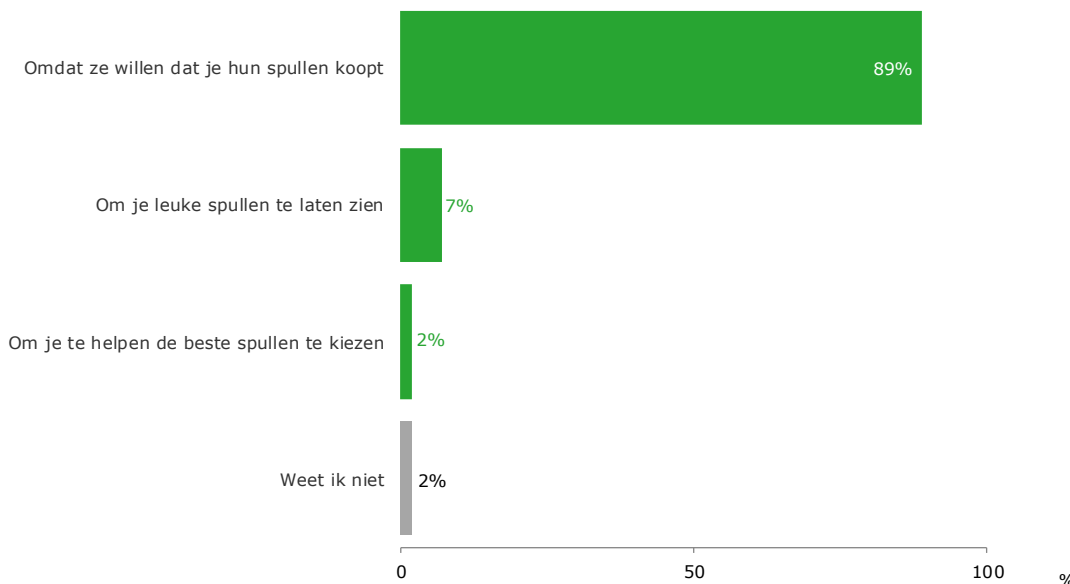
Hoe vaak komt het voor dat je iets wilt hebben

- ▶ **Koopgedrag:** circa een derde (31%) van de kinderen zegt dat het (heel) vaak voorkomt dat ze iets willen hebben omdat ze er reclame voor hebben gezien. Een klein deel (7%) zegt dat het (heel) vaak voorkomt dat ze iets willen hebben omdat ze er een bekende persoon mee hebben gezien.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen uit groep 5 en 6 zeggen in vergelijking tot kinderen uit groep 7 en 8 frequenter dat het (heel) vaak voorkomt dat ze iets willen hebben:
 - omdat ze er reclame voor hebben gezien (36% versus 23%);
 - omdat ze de eerste willen zijn die het heeft (8% versus 5%).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** er zijn bij deze vraag geen verschillen tussen de resultaten van de meting in 2011 en die van de huidige meting.

Financieel bewustzijn: werking van reclame

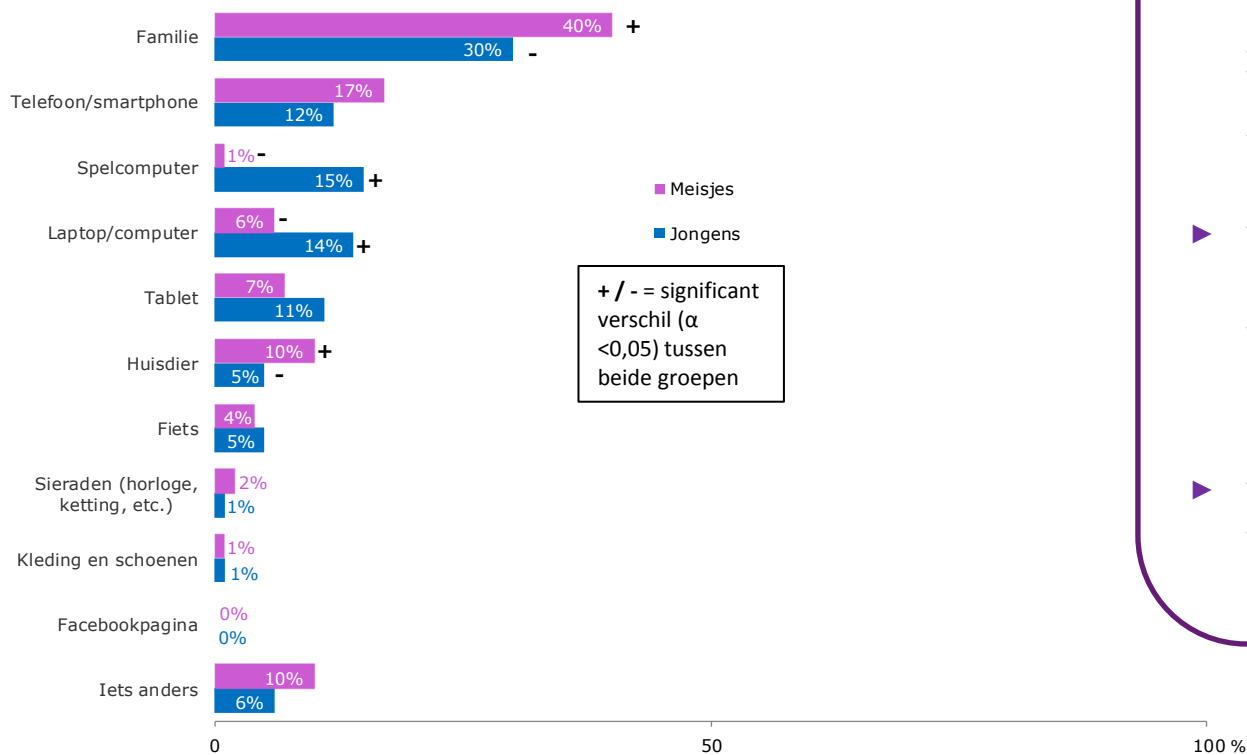
Waarom maken bedrijven reclame? (n=971)

- ▶ **Werking van reclame:** de meerderheid (89%) van de kinderen weet dat bedrijven reclame maken omdat ze willen dat hun spullen worden gekocht door consumenten. Een klein deel denkt dat bedrijven dit doen om je leuke spullen te laten zien (7%) of om je te helpen de beste spullen uit te kiezen (2%).
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** naarmate kinderen ouder worden begrijpen ze beter dat bedrijven reclame maken omdat ze willen dat je hun spullen koopt: 94% van de kinderen uit groep 7 en 8 geeft dit antwoord tegenover 86% van de kinderen uit groep 5 en 6. Verder denken kinderen van ouders met een relatief laag inkomen (< €33.500) vaker dat bedrijven reclame maken om je leuke spullen te laten zien (12% versus een totaal gemiddelde van 7%).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** er zijn bij deze vraag geen verschillen tussen de resultaten van de meting in 2011 en die van de huidige meting.

Financieel bewustzijn: werking van verzekeren

Wat zou jij het liefste willen verzekeren?
(basis: alleen gesteld aan kinderen in groep 7 en 8; uitgesplitst naar sekse; n=420)

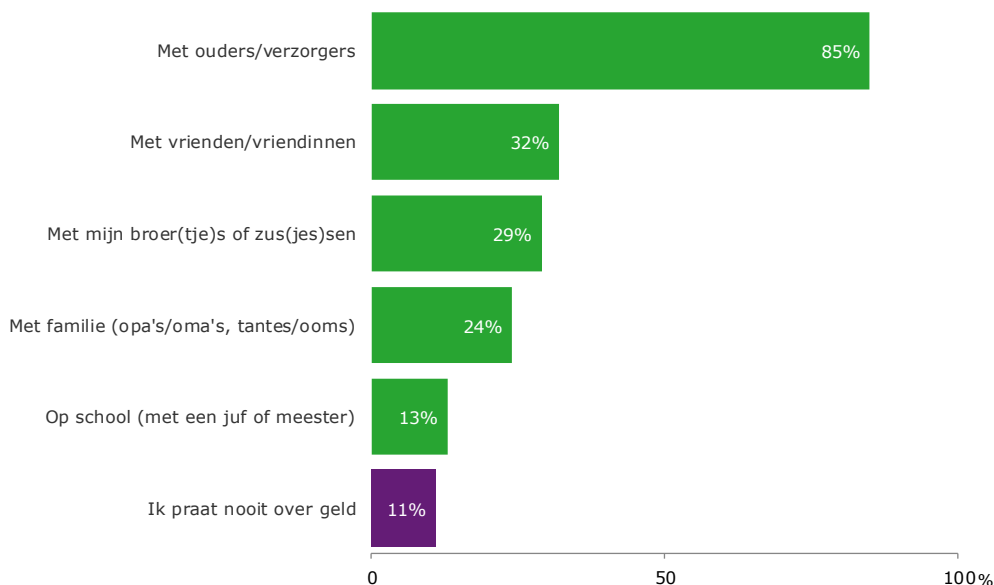
- ▶ **Wat zou men willen verzekeren:** na een korte uitleg over het begrip 'verzekeren' is gevraagd wat men het liefste zou willen verzekeren. De meest genoemde antwoorden zijn: familie (35%), telefoon/smartphone (14%) en een laptop/computer (10%).
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** meisjes zeggen vaker dan jongens dat ze hun familie (40% versus 30%) en hun huisdier (10% versus 5%) willen verzekeren. Jongens geven daarentegen vaker dan meisjes aan dat ze hun spelcomputer (15% versus 1%) en hun laptop (14% versus 6%) willen verzekeren.
- ▶ **Vergelijking met 2011:** deze vraag is niet gesteld in de eerste meting van de Junior Monitor (2011).

Resultaten: financieel gedrag

Financieel gedrag: praten over geld

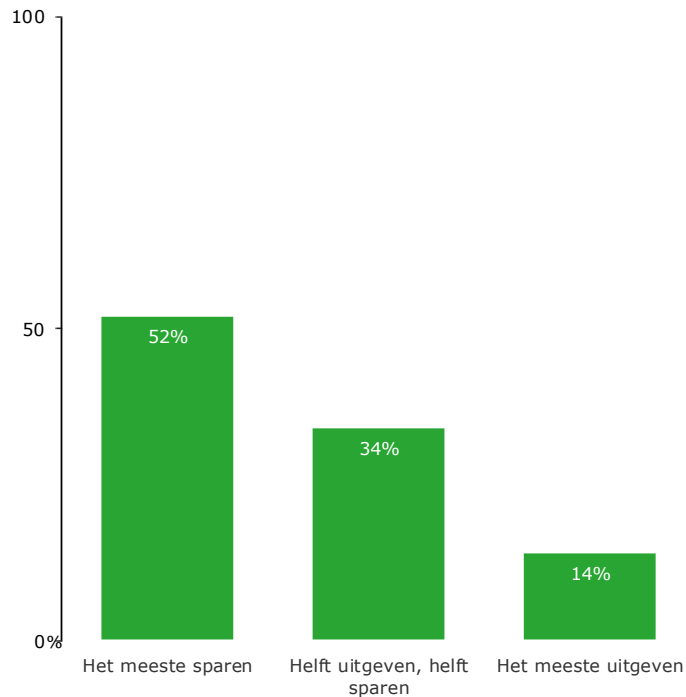
Met wie praat jij wel eens over geld (bijvoorbeeld over zakgeld, wie wat betaalt, wat iets kost, wat je mag kopen)? (meerdere antwoorden mogelijk; n=971)

- **Praten over geld:** de meerderheid (89%) van de kinderen praat wel eens over geld. De meesten doen dat met hun ouders/verzorgers (85%). Andere veel genoemde gesprekspartners zijn: vrienden/vriendinnen (32%); broer(s) en/of zus(sen) (29%); en overige familieleden (24%).
- **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen in groep 7 of 8 zeggen in vergelijking met kinderen in groep 5 en 6 vaker met vrienden en vriendinnen over geld te praten (39% versus 27%).
- **Vergelijking met 2011:** deze vraag is niet gesteld in de eerste meting van de Junior Monitor (2011).

Financieel gedrag: uitgeven of sparen

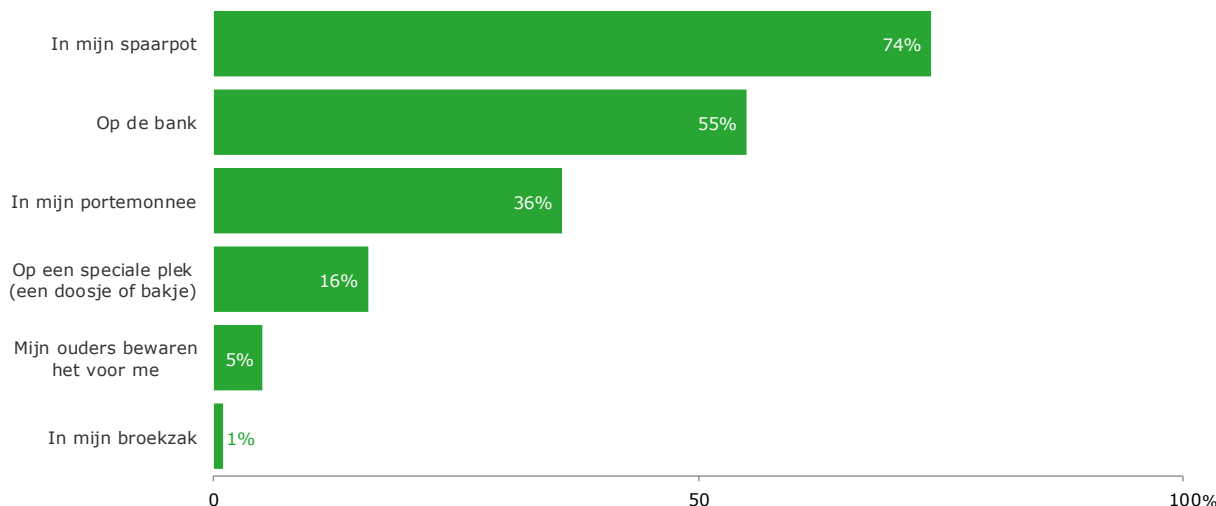
Wat doe je met je geld? Geef je het vooral uit of spaar je vooral? (n=971)

- ▶ **Sparen of uitgeven:** ruim de helft van de kinderen (52%) zegt het grootste gedeelte van hun eigen geld te sparen. Ongeveer een derde (34%) spaart de helft van hun geld en geeft de andere helft uit (34%). Een klein deel (14%) geeft eigen geld vooral uit.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** jongens zeggen minder vaak dan meisjes dat ze het grootste deel van hun eigen geld sparen (47% versus 57%). Daarnaast geven kinderen uit groep 7 en 8 vaker aan het grootste deel van hun geld te sparen in vergelijking met kinderen uit groep 5 en 6 (56% versus 49%). Daarnaast zeggen kinderen die woonachtig zijn in niet of weinig stedelijke gebieden (< 1.000 omgevingsadressen per km²) vaker het meeste van hun geld te sparen in vergelijking met kinderen die in (zeer) sterk stedelijke gebieden (> 1.500 omgevingsadressen per km²) wonen (respectievelijk 58% versus 48%).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** er zijn bij deze vraag geen verschillen tussen de resultaten van de meting in 2011 en die van de huidige meting.

Financieel gedrag: bewaren geld (1 van 2)

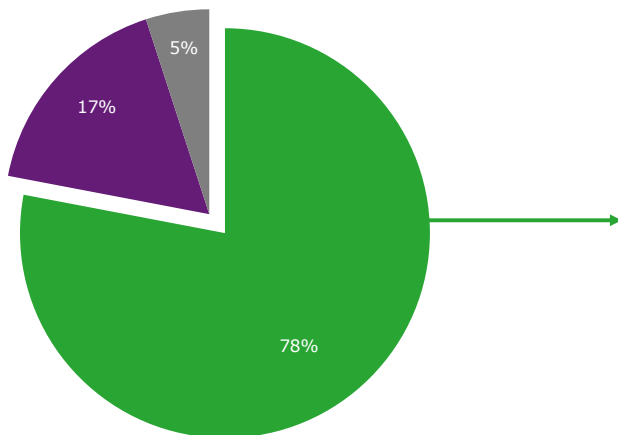
Hoe bewaar jij je eigen geld? (meerdere antwoorden mogelijk n=971)

- ▶ **Bewaren van geld:** verreweg de meest kinderen (74%) bewaren eigen geld in hun spaarpot. Daarnaast geeft ruim de helft (55%) van de kinderen aan hun geld te bewaren op de bank. Er zijn bijna geen kinderen (1%) die het geld in hun broekzak bewaren.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen uit groep 7 en 8 bewaren in vergelijking met kinderen uit groep 5 en 6 vaker hun geld in de portemonnee (40% versus 33%), op een speciale plek (20% versus 13%) of op de bank (60% versus 51%). Kinderen uit groep 5 en 6 bewaren hun geld vaker dan de kinderen uit groep 7 en 8 in hun spaarpot (79% versus 68%) en bij hun ouders (6% versus 3%).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** in 2011 bewaarden de kinderen hun geld grotendeels op dezelfde wijze als kinderen in 2016. Alleen het percentage dat aangaf het geld in de portemonnee te bewaren was destijds hoger (45% in 2011 tegenover 36% in 2016).

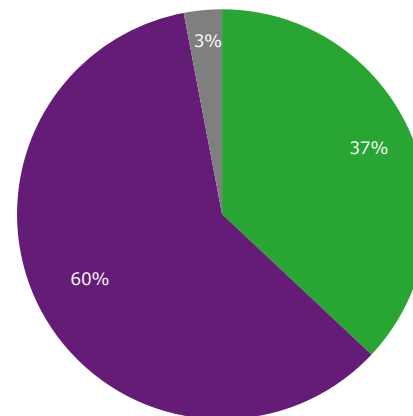
Financieel gedrag: bewaren geld (2 van 2)

Heb jij een eigen bankrekening bij de bank? (n=971)

■ Ja ■ Nee ■ Weet ik niet

Heb je bij die bankrekening een bankpas waarmee je kunt betalen? (basis: alleen gesteld aan kinderen die een eigen bankrekening hebben; n=761)

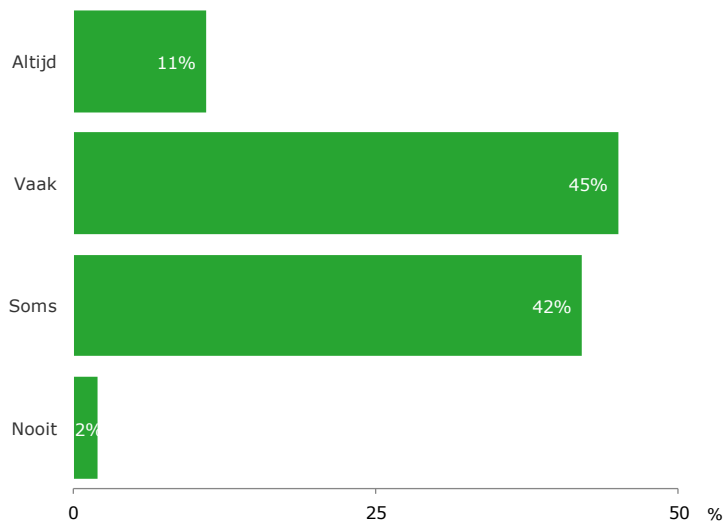

■ Ja ■ Nee ■ Weet ik niet

- ▶ **Bankrekening en bankpas:** ruim drie kwart (78%) van de kinderen tussen de 8 en 11 jaar zegt een eigen bankrekening te hebben. Van deze groep kinderen geeft ruim één derde (37%) aan ook een bankpas bij deze rekening te hebben.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen van ouders met een relatief laag inkomen (< € 33.500,-) geven minder vaak aan een eigen bankrekening te hebben (72% versus een totaal gemiddelde van 78%). Kinderen uit groep 7 en 8 met een eigen bankrekening hebben vaker een bankpas in vergelijking met kinderen uit groep 5 en 6 (respectievelijk 43% versus 32%).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** in 2011 hadden kinderen even vaak een eigen rekening en bankpas.

Financieel gedrag: uitgeven (1 van 4)

Mag je van je ouders zelf beslissen wat je van je eigen geld koopt? (n=971)

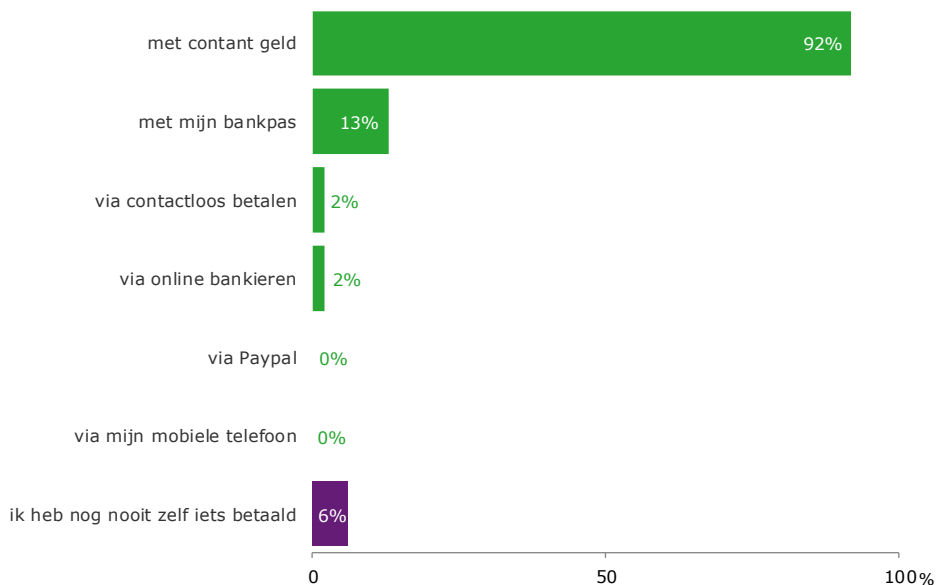
► **Beslissen over aankopen:** ruim de helft van de kinderen (56%) zegt vaak of altijd zelf te mogen beslissen wat ze van hun eigen geld kopen.

► **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen uit groep 7 of 8 zeggen frequenter dat ze zelf mogen beslissen wat ze van hun eigen geld kopen in vergelijking met kinderen uit groep 5 en 6 (60% versus 53%).

► **Vergelijking met 2011:** deze vraag is niet gesteld in de eerste meting van de Junior Monitor (2011).

Financieel gedrag: uitgeven (2 van 4)

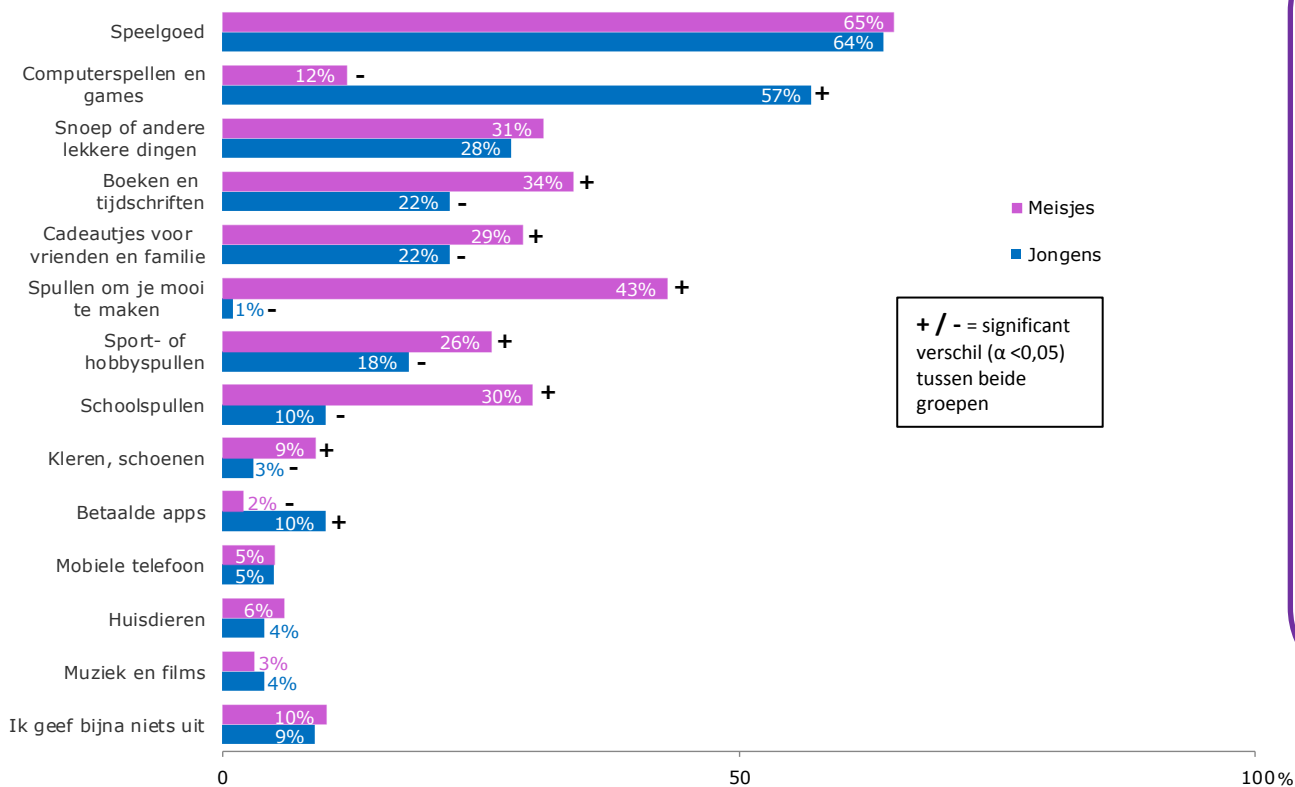
Op welke manier betaal je wel eens?
(meerdere antwoorden mogelijk (n=971))

- **Wijze van betalen:** bijna alle kinderen (94%) hebben al wel eens iets betaald. In de meeste gevallen (92%) was dat met contant geld. Verder zegt ruim een tiende (13%) wel eens met de bankpas te betalen. Met andere vormen van betalen hebben kinderen nauwelijks ervaring.
- **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen uit groep 7 of 8 hebben in vergelijking met kinderen uit groep 5 en 6 vaker wel eens:
 - met contant geld betaald (94% versus 91%);
 - met een bankpas betaald (17% versus 10%);
 - betaald via contactloos betalen (3% versus 0%).Verder hebben kinderen van ouders met een relatief hoog inkomen (>€ 67.000,-) vaker wel eens betaald met een bankpas (18% versus een totaal gemiddelde van 13%).
- **Vergelijking met 2011:** deze vraag is niet gesteld in de eerste meting van de Junior Monitor (2011).

Financieel gedrag: uitgeven (3 van 4)

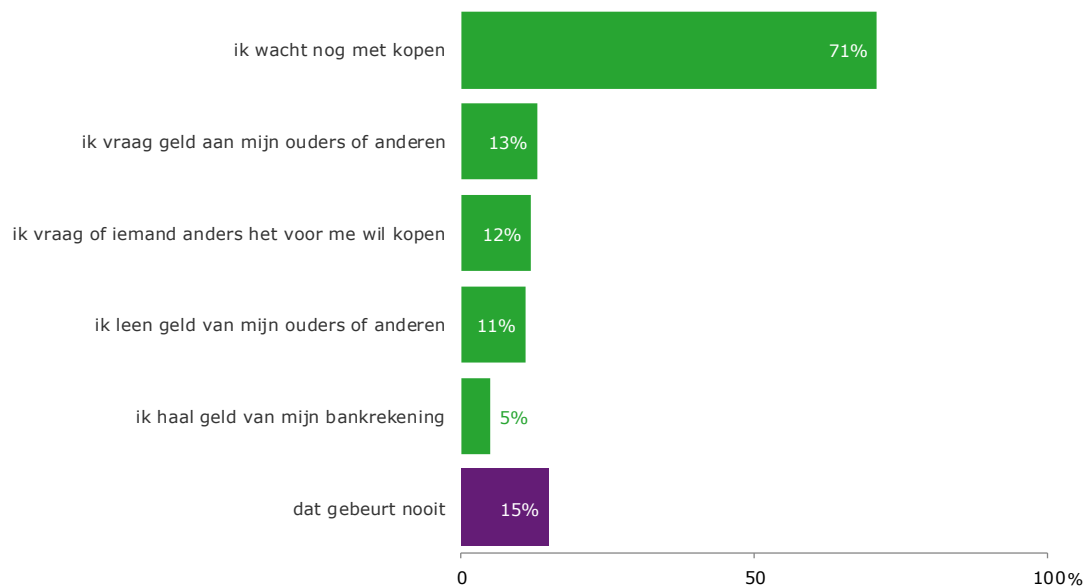
Waaraan geef jij je eigen geld allemaal uit? (meerdere antwoorden mogelijk; uitgesplitst naar sekse; n=971)

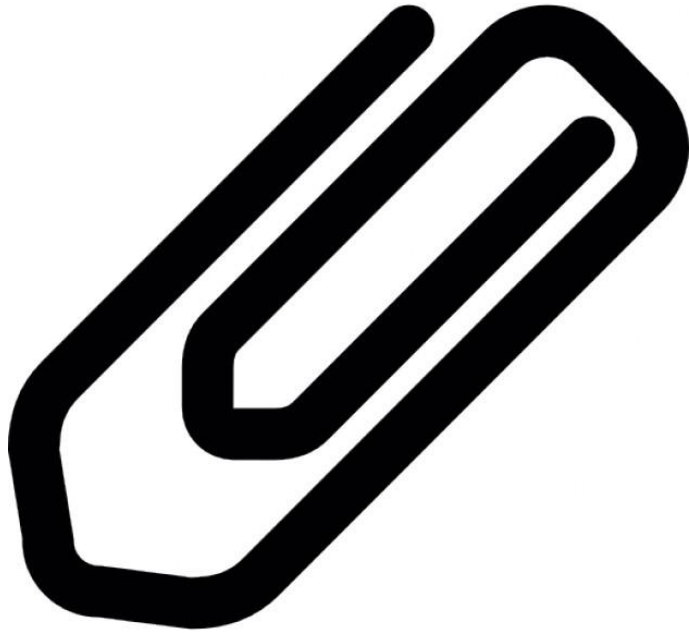
- ▶ **Waaraan geld uitgeven:** verreweg de meeste kinderen zeggen speelgoed te kopen van hun eigen geld. Andere veelgenoemde antwoorden zijn: games, snoep of andere lekkere dingen, boeken en tijdschriften.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** jongens geven in vergelijking met meisjes onder meer vaker geld uit aan games (57% versus 12%), terwijl meisjes onder andere vaker spullen kopen om zich mooi te maken (43% versus 1%).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** in vergelijking met 2011 geven kinderen in 2016 iets minder vaak geld uit aan games, spullen om je mooi te maken, muziek en films.

Financieel gedrag: uitgeven (4 van 4)

Wat doe je als je iets wilt kopen en je hebt te weinig geld?
(meerdere antwoorden mogelijk ; n=971)

- ▶ **Wat te doen bij aankopen die ze niet kunnen betalen:** zeven op de tien kinderen (71%) zeggen te wachten als ze geen geld hebben om iets kopen. Daarnaast vraagt ruim een tiende (13%) geld aan hun ouders of anderen.
- ▶ **Verschillen tussen subgroepen:** kinderen van ouders met een relatief hoog inkomen (> €67.000) zeggen minder vaak dan gemiddeld te wachten met kopen (64% versus een totaal gemiddelde van 71%), terwijl ze vaker geld van hun bankrekening zeggen te halen (8% versus een totaal gemiddelde van 5%). Verder zeggen kinderen uit groep 7 en 8 vaker dan kinderen uit groep 5 en 6 geld te lenen van ouders of anderen (13% versus 9%), terwijl ze minder vaak vragen of iemand anders het voor ze wil kopen (8% versus 15%).
- ▶ **Vergelijking met 2011:** in 2016 zeggen kinderen als ze iets willen kopen waarvoor ze te weinig geld hebben minder vaak dan in 2011:
 - dat ze wachten met kopen (71% versus 75%);
 - dat ze geld vragen aan ouders of anderen (13% versus 17%).

Bijlagen

Bijlage 1: onderzoeksverantwoording

Elementen	Uitleg
Onderzoek	Junior Monitor 2016
Doelgroep	Kinderen in groep 5 tot en met 8 van de basisschool
Methode	Online afname (CASI), bron: TNS NIPObase
Onderzoekperiode	3 tot en met 14 februari 2016
Steekproef	Bruto steekproef n = 1.500. Representatief naar de kenmerken leeftijd en sekse van kinderen en naar de kenmerken sociale klasse, regio en huishoudgrootte voor huishoudens met kinderen tussen de 8 t/m 11 jaar.
Respons	Van de N=1.500 benaderde kinderen hebben er n=1.044 gereageerd op de uitnodiging, waarvan n=971 tot de doelgroep behoren omdat ze in groep 5 t/m 8 van de basisschool zitten. De respons bedraagt 65%. Op de volgende slide is een overzicht van de gewogen en ongewogen respons weergegeven.
Weging	De resultaten zijn herwogen op de bovengenoemde achtergrondkenmerken.
Verschillen	De verschillende uitkomsten van de specifieke subgroepen zijn statistisch getoetst. Indien de gevonden verschillen significant zijn, is het voor 95% zeker is dat de verschillen berusten op werkelijke verschillen en niet op toeval. De significante verschillen zijn in de figuren weergegeven met plusjes (+) en minnetjes (-).

Representativiteit

Leeftijd	Populatie (%)	Voor weging (%)	Na weging (%)
8 jaar	24	20	24
9 jaar	25	24	25
10 jaar	26	27	26
11 jaar	26	29	26
Geslacht	Populatie (%)	Voor weging (%)	Na weging (%)
Jongen	51	52	51
Meisje	49	48	49
Nielsen regio	Populatie (%)	Voor weging (%)	Na weging (%)
3 G	10	7	10
West	31	32	31
Noord	10	10	10
Oost	22	22	22
Zuid	23	24	23
Randgemeenten	4	5	4
Huishoudgrootte	Populatie (%)	Voor weging (%)	Na weging (%)
2	4	5	4
3	13	12	13
4	46	48	47
5	25	26	25
6 of meer	11	9	11
Sociale klasse	Populatie (%)	Voor weging (%)	Na weging (%)
A	33	33	33
B1	24	25	24
B2	22	20	22
C	14	15	14
D	8	8	8